

უნდა მიეცინოს ჯეროვანი ყურადღება.

* ბ. ნ. გ. ... ლოგი ამას წინადაცხადებდა ვაჭრებში, რომ მირზოეების აბანო იჯარით ავიღო და სახანაველით სისუფთავე, წესი და რიგი შემოვიღო!

მაგრამ... მადლენი არაფერი. ნომარებში ისევე ის სისუფთავე, ის რიგი და ის წესი, რაც წინადაცხადებდა პაუტოვი ხომ ეხლა უარესია, ვიდრე წინადაცხადებდა სისუფთავე, წესი და რიგი შემოვიღო!

* მთა-წინადაცხადებდა, ხევის ქუჩაზე, ტიხონოვის სახლებს ახლო, საღამოს ხუთ საათზე ერთი მანდილოვანი მიდიდა და პატარა ქალი. ერთი ვიღაც სუფთად ჩატყუილი ემპაწევი ქალი წამოაქოწია ამ ქალს და უპატიურის სიტყვებით დაუწყო ლაპარაკი. ქალმა შეტყუება „გამამადიე“ კაცი მალაღობის ხმით, მაგრამ ამ პატარამ აიხუნწია არ ჩაივლო. იქამდის მივიდა საქმე, რომ ქალი იძულებული იქნა ტიხონოვის ეზოში შეგარდნილიყო, იქვე პოლიციელი იღვა, მაგრამ თურმე ყურცი არ შეიბერებოდა ამ პატარაზე.

* ბანკის თეატრში 19 ნოემბერს ჩამოკიდეს კერის შუაგულზე მოფლიო გენისისა სურათები. ამით ისე დამშფინდა ჯერ დასურულბელი თეატრი, რომ სწორედ საუბრითაო სანახაო.

* ჩვენ მივიღეთ სახელმძღვანელო წიგნი ახალ მოგონილის ერისა, რომელიც...

მელსაკი ჰქვიან „საერთა-შორისო რენა“. წიგნი დიხს სულ სამი შუაყრი. ამ უნაწურ სახელმძღვანელოზე მოკლე დროში მოვედგა პარაკები მკითხველებს.

* გვს. „Нов. Время“ გვეცნობებს, რომ ერთ-ერთმა ფიქმამ ჩაის ვაჭრობის მადგაზენა ექვსი კაცი ჩინეთში ჩაის მოყვანის შესასწავლად. იქიდან დაბრუნდებიან თუ არა, ფირმა ვაჭრების იმით სოხუტში, რათა შავის ზღვის ნავიგაციაზე გამართონ ჩაის პლანტაციებიო.

* თუ დავეგებოდა გვს. „Нов. Обозрение“-სა, ავლაბარში 14 ნოემბერს ვიღაც მენახის კოლს სამი ვაჭარი ერთად მისცემია. თურმე ეს მთავრად ჰყოლია ამ ქალს სამი შვილი ერთად. ვაჭრები ძირითად კარგად, ჯან-მთელად არიან, და ჯან-მთელადვე თეთიან ღვინოზე. მშობლებმა თურმე მალე მოინათეს ესწავლები და დარჩენეს სახელებად — სელარა, მისაქ და ავდენგაო.

მ ც ი რ ე მ ე ნ ი ძ ნ ე ა

ჩვენ პატივცემულ ისტორიკოსს, დ. ზ. ბაქრაძეს, ამ დღეებში განსვენებულის გიჟი უფაროვის მუდლისგან მოუვიდა წერილი; ამ წერილში ქ. ი. უფაროვისა, რომელიც თავის მუდლის გიჟ ალექსი სერაფის ძის უფაროვის სიცილილს შემცდ ითვლება თავ-მგდომარედ და ხელ-მძღვანელად „მოსკოვის არქეოლოგიურ საზოგადოებას“, ატყობიწებს დ. ბაქრაძეს, რომ მომავალი წლის ზაფხულში მოგვიხმება მოგზაურობა კავკასიაში სამეცნიერო განზრახვითა. ჩვენს ვესურს ამ ხელად გადმოვიდეთ ბათუმს და იქიდან აქართვეთის მიყოლებით ვეფართოვდეთ კობლანის ხეობა და გადავიდეთ მდინარე ჯაბისა და ფოცხოვის ხეობებში; შემდეგ მოვიგზავნებოთ ყარსის მიდამოში, ერევნის გუბერნიის ნაწილი ავღოვანი მთიანის და ემბია-

ძირე ბათუმის დაბრუნება ვესურს ქორინის ხეობის მიყოლებით.

საზოგადოდ, გვემა ჩვენის მომავალ მოგზაურობისა ასეთია. მოველოდებით თქვენგანაც, როგორც კეკელიძის სიცილილს და ისტორიის მწვერეზოდ მტკიცდნაგან, დარაგვანსა და ჩრევის ჩენის განზრახვის შესასრულებლად.

აქვე უდავლო არ იქნება ვაწურო მკითხველი შემდეგი სახიბლიორაფიო ცნობაო.

ამ დღეებში მიღებულ იქნა ტყუილის ფრიალ ძირაფის შრომა „Труды V Археологич. съезда въ Тифлисе“, აღბეჭდილი გიჟი უფაროვის მუდლის რედაქციით, და უარსევე „Записки Отдѣл. Русск. и Славян. Археол. Импер. Рус. Арх. Общ.“ ტ. მეოთხე. ამ შრომად ფურცლოვან თხზულებებში მოიხატება არაღმინე საყურადღებო და საქართველოს ისტორიის შესასწავლად გამოსადეგი წერილები. ეს წერილები ეკუთვნიან: დ. ზ. ბაქრაძეს, ა. ა. ცაგარელს, ი. ოქროპედილიშვილს, დ. ფურცელაძეს, დ. ი. ჩინბაზაშვილს, დ. ალადაშვილს, ბარონ გ. რ. როსენს, პოკროვსკის და სხვთა.

სხვათა შორის ბ. ნ. პოკროვსკის წერილში „Описание миниатюр Гелатского монастыря“ მოხსენებულია (257 გვ.) რომ გელათის ხელ-ნაწერ სახარებაში მავგარი ნაწილები სხვა აღარ მოიპოვება არა თუ საქართველოში, არამედ არც სომხეთში, არც რუსეთში და არც ევროპაშიო. გელათის სახარება ყველას სჯობის სისრულით და თავისი ხელნაწერ და მხატვრობით შინაარსითა.

დღეს ამით ვათავებთ შენიშვნას. ხალა შემდეგში ეგვლებით მოკლედ გავაცნოთ მკითხველთ შინაარსი ზოგიერთ უფრო მომეტებული საყურადღებო წერილებს.

ესამ

ს ს ე ლ დ ა ხ ე ლ ო

ამას წინადაცხადებდა „სიოლა“, რომ კაცობრიობის ლოლივს ქინკა ლეკები დაკარგვია და აზრი თავის ქორქში ედარ და მგაზრა, ხან აქეთ ვაუტყეს, ხან იქით და ისეთ მალაყესსა თანა-შობს ამ ვაჭრე-ვაჭრობეზე, რომ ლოლივსა აზრი ედარ უზარეია კაცსა და აზრში ლოლივია.

დამეთანხმებით, რომ ეს ძალიან ძნელი საქმე მოსვლია კაცობრიობასა. მაგრამ განა ის კი ადელია, რაც ჩვენს, მკითხველებს, ღლე ვადგია. განხეთის საქმეში იქამდის მივიღო, რომ სახარებისა აღარა გავეგებარა და ხელში დავგარა მარტო სახელი. მოგონებებათ ყოველ სახელს თავისი არა აზრი აქვს, ან საგანი. უმართლ ხომ არც სახელი დაიბადებდა. ჩვენ-კი იქამდის მივიყენეთ საქმე, რომ მალე განგებს აღარ ექნებათ თავიანთი სახელი და სახელებს თავიანთი საგანი. ხომ ახირებულ ამბავია ესა, არა? დიხაჯ ახირებულა, მაგრამ რასა იქო, როდესაც მართალა და სიმართლესა და სინამდვილეს ხომ სად ვაქცევიო, სად წაუფალიო.

ეხლანდელი ვაჭრეთა უწინდელზე უფრო ძირულ ცოდობებზე, რომ მკითხველს ახიამეზონ და იმის გული მოგონ. მაგრამ რასა იქო, როდესაც მეცადინება ხელში არას იძლევა. ვთქვით, ვაჭრეთის პატრონებსა ალოალო, რომ მკითხველები საპოლიტიკო ამბებს დიდს პატივს-ცემით ემართებიან და თვალ-გაფაციქვით უფადებენ ყურსა. მაშინათვე ვაჭრეთის პატრონი შეიქმნენის შუბლსა და ვამოვა მოედანზე ბუკითა და ნალარისა, ზაითია და შვიმითა: განლაგებო ბოქო, რომელსაც ქვეყანაზე პოლიტიკის მტერ სხვა ხირადც არა მიანინა-რა და ამიტომ თავის ვაჭრეთში მარტო პოლიტიკის ვითარებამ ექნება გამოქვეყნებული.

მეორე ვაჭრეთის პატრონი აიღებს ალიოსა, რომ მკითხველები უფრო საქვეყნო ეკონომიკის მიხედვით ეწვევიან ისე, როგორც ზაფხულში მწუხრეულ კამბეში გროლს მინდარესა,

და მაშინვე პატივცემული პატრონი დაიწყებს მის მალდა ძაბობას — მე ეკონომიკური საგნები დაიწყო გულის ფიცარზე და მით უნდა ეფსახურო ჩემის საყვარლის სამშობლოს განსაზღვრებულად. ევლით ამ საგნებს, მაუთმენელად ევლით თიფეთობა და წლებით, მაგრამ ამის მეტა ანა გვემსისრა: ან, მიუყურებ, მე ეკონომიკური ვაჭრეთი ვაჭრობათაო.

შენს პირს მაქარი, მკვირბლო ვაჭრეთი, მაგრამ სად არის ვაჭრეთის ეკონომია. დავგანებ ერთი, გული მე ვაჭრეთს უღო ლეონითა-და თუ-ქი მარტო სახელის დაჩეკებაზე შესდებოდა და ფესს აღარ მოიცილიდა, მაქობუქი რაღა საქარია იყო. აიღებდა, და მხატვრულ ვაჭრეთს სათაურში ნემნეტურ ქელსა და ზედ ლამაზის ასობებით დაიწყო — კოხობა მიწობდეთ, მე ვახლავარო ეკონომიკური ვაჭრეთი, ანუ თუ პოლიტიკის მისდევ: ვთხოვთ მიწობდეთ, მე ვახლავარო საპოლიტიკო ვაჭრეთი. მოჩრებოდა და ვათავებდა. ამისთანა ქულს და მხატვრულ ევლიან მიხედობდეთ, რომ ვე მხოლოდ ცარიელი სახელია და სხვა არაფერი, რომ ვაჭრეთს მოსწონებია ახალ დრ-ეგებს გეტყვა და სახლად აურჩევი, როგორც ზოგს მოსწონს ნაპოლიტიკის სახელი, ზოგს ვაჭრეთსა, ვარაზდობა და ამ სახელებს აბეჭდეს თავის შიკლებსა. რამდენი ნაპოლიტიკის, ვაჭრეთს, ვარაზდობა ვე ვაჭრეთსა, სულ ბუჭებთ ირევიან, მაგრამ ცარიელი სახელებით სიკარველს მეტი არა დარჩებათაო ცარიელი ხელში ხოლო აქ კარგი ის არის, რომ წინადაცხადებდა ვაჭრეთის ამ ვაჭრ სახელებს პატრონთავე.

მკითხველიც ასე გულ დამვიდებულ იქნებოდა და, ჰინახავდა თუ არა ახალ ნომრის საპოლიტიკო თუ საეკონომიკო ვაჭრეთის, აღრევე ეკონომიკისა, რომ იქიდან ამოიკითხავდა სხვა-და-სხვა ნაირ სასაკლო ამბებსა და არა ეკონომიკურ განხილვის ჩვენის ქვეყნის ანუ მხოლოდ პოლიტიკასა.

რემოვება და სათნო მოყვარის მოსაგა მარტოინის ჯოდლო, სულ 3000 ფრანკი, რაცა ამ ჯოდლოს მიღების შემდეგ მოყვარის პირველად გამოვიდა სტენაზედ, ღირსეულად დაჯილდოვებული არტისტის საზოგადოებაზე პატივი სცა და ფეხზედ წამოაუდგა. ვცუხარებულს ტაშის ცემას საზღვარი არა ჰქონდა, საწყლის მოხუცის სიხუტე და გული ამ სასიამოვნო ამბის გამო, რომ ცრემლები ედარ შეიშავდა და ქვითინი დაიწყო. მეტი ღონე არ იყო; წარმოადგენა რამდენისამე წუთით უნდა შეწყვეტილიყო.

ამ მოკლე აღწერა მოყვარის მარტოინის, მაგრამ საკულისამიერო ცნობებშია. მოყვარის დაიბადა წარსულის საუკუნის გასულს ერთს დიდად პატრიკულუს ოჯახში. სიყმაწვილო თვისი ჭაბუკარა დიდ განსაკლებში, როცა საფრანგეთში დიდ მიულვარება, შიმშილი, ერთმანეთის ხოცვა და ვლევა იყო დიდს რეგულირების გამო. მისი მოზობლები ამ ვიოვალუხის დროს გაღარიბდნენ და დარჩნენ უნუტეზოდ. მოყვარის შეიდა არტისტად და თავის მკორე ვაჭარობით, რომელსაც რეგულად ვერ იღებდა, ძლიერ მოტივობას იჩინდა თავს თავადაც და არჩნდა თავის მახლობლებთან.

მხოლოდ დიდს ზოგვითა და ილიანობით ვამოდიოდა დღიურად საწყალი მოყვარის.

გულ-მოვლენე არტისტს მალე მიაკიცეს ყურადღება თეატრში და ჩაბარეს რეჟისორება. მოყვარის მუშობა მოემატა. ახსანავთა შორის უფროსობა მადი დიდი უფლებად მისცა ხელში, მაგრამ მის ალალო-მართლობისა და გულ-ჩემობის გამო ყველა პატივის-ცემით ეყვაროდა ამ უფლებასაც და იმის უფროსობასაც.

მოყვარის შვირთა კოლი და თვისი და სახენდინგო ისეთივე კეთილი და სათნო აღმამინი შვირთა კოლია, როგორცო თავად იყო. მისი კოლი ქმართან ერთად დიდს გულ-მოვლენობით უფლებად მოყვარის მოხუცს მამასა და ბიძას. ეს მოხუცებულნი მალე გარდაიცვალნენ. მოყვარის კვლავ ჩვეულებრივად მხნებდა თუ სახლში და თუ თეატრში. მართალია, შექმნება დიდი არა ჰქონდა-რა, მაგრამ იმდენ-კი ჰქონდა, რომ დღიურად გაუქირებულნი ლუკმა ეცხა. ამ სახით იქნება ცოტა რამ ვადენარხოვნებანი კიდევ და შეენახნა ვაჭრობების დიდსათვის, მაგრამ ამ დროს ერთი ისეთი ამბავი მოხდა, რომელმაც ანგარიში შეუშალა მოყვარის. ამ დროს გარდაიცვალა მისი მეგობარი,

გვარად პასკალი, რომელსაც ულუკმა-პურად, უმუქედ და უნუტეზოდ დარჩა ქვიჩი და მის-წული ქალი.

საკოლად ქვიჩი-ობიერნი განურთლებდაში ჩავარდნა. „შამშილით დავიხარეკებო“ ერთმანეთს შესჩივალდნენ თურმე, ეს საწყალი, მოყვარის გული დაწვევა ამითის ქვიჩით. „ეფარე ჩემს სახლში ერთი ულუკმა-პური იმოგვარა“ — თორბი ამ უმუტურებს, — „ნახევარი მისი მუდამ თქვენი იქნებოდა“. ეს სიტყვა ცარიელი თქმა არ იყო. მოყვარის თავის სიტყვას არას დროს არ უღალატებდა და დარწმუნებული იყო, რომ ერთი უწინდესი მოვალეობა კაცის ის მოვალეობაა, რომელიც უტყვირთინა თავის სინდისის წინაშე.

ერთად-ერთი საწყვილო, რომელიც დაუტოვებდა პასკალი თავის ქვიჩს, წერილი ევლები იყო. ეს ევლები მეტის-მეტად აწუხებდა საკოლას დედაქალს. მოყვარის პირველადვე ეს საქმე გაუჩივა. მოურიდა მის მოვალეობებს და ამით დამშვიდა შეწუხებული დედაქალი. ამ კეთ-მოყვარე და სათნო საწყვილო თეატრწარული დამხმარებელი მოყვარის იყო მისი ღირსეული მუდლები. ასე მოავარა მოყვარის ეს საქმე,

მაგრამ პატიოსანს კაცს ძალიან აწუხებდა თავის მეგობარის ძმის-წულის ბედი. როგორ დაეტვირა ეს ახალ-გაზდა, გამოუცდელი, ვახსათიერი ქალი პარკიში, სავა ასე მრავალი ყოველ გავრი მაღლებურა? — კვიკობდა მოყვარის. თეატრის ახლო ცხოვრება, მისი ვადაპირებელი თანხი უფლებად, რომელსაც მოხლებდ მუტად გულ-ახლილი უფროთობა, განსაკლებით არის საყენ ნორჩისა და ახალ-გაზდა ქალისათვისა. მისი რბალი მუდამ ავღამიარფობო, ჩემი კოლი სახლსა და ოჯახს უნდებდა, თითი მე თეატრი და რეჟისორობა მოკალეობას არ მამდებდა და ვიღა უფლებს ყურს ახლავდა ქალს და ვინ იქნებოდა მისი ხელ-მძღვანელი? მოყვარის მიხედა, რომ იმისი ზნეობრივი ვალი იყო, ყური ეგლო ყმაწვილის ქალისათვის, ჰკრძობდა, რომ პასუხს მე ვაგებ, თუ იმის ბედი უფლებად დატვირთდა. ამიტომ მოყვარისმა ვაგზავნა ქალი სოფელში და იქ ჩაბარა იქის თავის ნათესავს ქალს, რომელიც იშვიათის კუთხის ვაჭრე ყმაწვილი ქალი იქ იყო, მოყვარის რა-ზედ უგზავნიდა ფულს თავის ნათესავს ამ ქალის აღსაზრდელად. ასე აღიზარდა ეს ქალი სოფლად,

ქალკის ქვიჩის მოშორებულ და დარჩა იქ იმ დრომდე, ვიდრე ვახსოვდებოდა.

პასკალის ქვიჩი თექვსმეტი წელიწადი იყო მოყვარის სახლში, ამ დროს საკოლადი მოხუცი 78 წლისა იქნებოდა და იმ მოხუცს კი არა ჰკვანდა, რომელიც დასუსტებული და დასუსტებული იყო საშინელი დუღიურებული და ვადაყვირა საზოგადო სენი ვაჭრულ უფლებად და სრულიად დაამოწავა. ეს საშინელი სენი, რომელიც ქვსა და წითელ ქარსა ჰკვანდა, აუფარდა პირისახეში და წყლებზედა მოიკცა მისი სახე წამწამებამდე. ისეთი სახარე და საშინელი შეიქმნა საკოლადი დედაქალი, რომ კაცი ვერ მიეკარებოდა. მაგრამ ვერაფერმა ვერ დახარო გრძობა მოყვარის კეთ-მოყვარეობისა. თავის ხელით უხევედ დედაქალს წყლებს, ატარებდა ოთახში და საშინელი შეიქმნა საკოლადი დედაქალი, რომ კაცი ვერ მიეკარებოდა. მაგრამ ვერაფერმა ვერ დახარო გრძობა მოყვარის კეთ-მოყვარეობისა. თავის ხელით უხევედ დედაქალს წყლებს, ატარებდა ოთახში და საშინელი შეიქმნა საკოლადი დედაქალი, რომ კაცი ვერ მიეკარებოდა. მაგრამ ვერაფერმა ვერ დახარო გრძობა მოყვარის კეთ-მოყვარეობისა. თავის ხელით უხევედ დედაქალს წყლებს, ატარებდა ოთახში და საშინელი შეიქმნა საკოლადი დედაქალი, რომ კაცი ვერ მიეკარებოდა.

